

Spis treści

Słowo od Autora	5
Wstęp	9
Odkrycie nie znanych pism Locke'a oraz nowych materiałów dotyczących jego życia i działalności	
Rozdział I. ZARYS BIOGRAFII	21
Młodość i kariera uniwersytecka w Oxfordzie. Zawarcie znajomości z Ashleyem (1666). Locke w środowisku Ashleya w Londynie; działalność publiczna. Pobyt we Francji (1675—1679). W wirach wielkiej polityki; ucieczka do Holandii (1683). Powrót do Anglii po zwycięskiej rewolucji (1689). Działalność państwowa i praca pisarska. Ostatnie lata życia	
Rozdział II. WCZESNE PISMA POLITYCZNE	48
Stosunki wyznaniowe w Anglii od czasów reformacji do powrotu Karola II Stuarta. Traktat Bagshawa o „rzeczach w religii moralnie obojętnych”. Dwie rozprawy o władzy urzędu Locke'a (1660—1661) jako odpowiedź na traktat Bagshawa. Kontrowersja między anglikanami a purytanami na temat „rzeczy w religii moralnie obojętnych”; religijny aspekt sporu i jego polityczny podtekst. Treść i zasadnicze tezy <i>Dwóch rozpraw o władzy urzędu</i> . Charakterystyka stanowiska Locke'a w <i>Dwu rozprawach o władzy urzędu</i> (Locke jako konserwatysta i rzecznik nietolerancji)	
Rozdział III. PISMA O TOLERANCJI	76
Stosunki wyznaniowe w Anglii od r. 1661 do wydania „Aktu tolerancyjnego”. Zainteresowania Locke'a kwestią tolerancji.	

Szkic o Tolerancji (1667): Cel i zadania władzy świeckiej. Granice tolerancji. Granice stosowania przymusu. Jakich poglądów i zachowań państwo tolerować nie może. Postulat odmiennej polityki wobec „papistów” i wobec „fanatyków”. Uwagi o bezskuteczności przymusu w sprawach wiary. *Szkic o tolerancji* a *Dwie rozprawy o władzy urzędu*.

List o tolerancji (1685): Okoliczności powstania *Listu* i szczegóły związane z publikacją (1689). Dwa wątki argumentacyjne. Wątek polityczny: Stosunki wzajemne między państwem a kościołem; granice tolerancji cywilnej; stosunek do katolików i ateistów; nowe elementy w Locke’a teorii państwa (prawo do buntu). Wątek filozoficzno-religijny. Eklezjologia Locke’a. Konkluzje

Rozdział IV. DWA TRAKTATY O RZĄDZIE 137

Czas i okoliczności powstania *Dwóch traktatów o rządzie*. Robert Filmer i jego tezy. Polemika Locke’a z Filmerem w *Traktacie pierwszym*.

Stan natury: Ogólna charakterystyka stanu natury w początkowych partiach *Traktatu drugiego*. Wieloznaczność pojęcia „stan natury”. Stan natury pierwotny i wtórny.

Własność: Dwojakie znaczenie terminu „własność” w *Traktacie drugim*. Jak powstała własność prywatna. Odmienność poglądów Locke’a na genezę własności prywatnej od poglądów panujących wśród ówczesnych teoretyków prawa naturalnego.

Prawo natury: Tradycyjna nauka o prawie natury; radykalna rewizja doktryny prawa natury przez Hobbesa. Locke’a *Eseje o prawie natury*. Rozbieżności w wypowiedziach na temat prawa natury w różnych pismach Locke’a.

Spór o lockowską doktrynę prawa natury: Locke jako myśliciel niespójny (P. Laslett). Locke jako zamaskowany „hobbesista” (L. Strauss, R. Cox). Locke jako przedstawiciel tradycyjnej stoicko-chrześcijańskiej nauki o prawie natury (R. Polin). Inne próby wyjaśnienia stanowiska Locke’a w tej materii (C. B. Macpherson i W. Euchner)

Umowa społeczna: Rodowód umowy społecznej. Pojęcie „trustship” i jego funkcja w doktrynie politycznej Locke’a. Koncepcja umowy w doktrynie Locke’a i w doktrynie Hobbesa.

Formy władzy w „społeczeństwie obywatelskim”: Podział władzy na legislatywę, egzekutywę i władzę federalną. Kompetencje legislatywy i egzekutywy. Koncepcja Locke’a a koncepcja Montesquieu.

Wolność i prawa jednostki: Wolność naturalna jednostki. Rola i sens prawa. Wolność w „społeczeństwie obywatelskim”. Kwestia „stanu niewoli”. Granice wolności jednostki w „społeczeństwie obywatelskim”. Locke jako ideolog „kolektywizmu” (W. Kendall). Klasowa funkcja doktryny politycznej Locke’a.

Apendyks: Spór o treść polityczną *Traktatu drugiego*

Rozdział V. ROZWAŻANIA DOTYCZĄCE ROZUMU LUDZKIEGO 216

Kwestia natywizmu: Locke’a krytyka koncepcji natywnistycznych. Przeciw komu kierował Locke swą polemikę w I księdze *Rozważań*.

Proces poznania w świetle zasad empiryzmu: Jak powstają idee. Idee proste. Cechy pierwotne i wtórne. Idee złożone (modi, substancje, stosunki). Nazwy ogólne i idee ogólne. Esencja realna i nominalna.

Wiedza i mniemanie: Czym jest wiedza? „Stopnie” i zasięg wiedzy. Wiedza abstrakcyjna i wiedza empiryczna. Realność wiedzy abstrakcyjnej. Wiedza i mniemanie. Stopnie prawdopodobieństwa. Racjonalizm i empiryzm w epistemologii Locke’a.

Wiedza i wiara: Wiedza naturalna i wiedza oparta na objawieniu. Kryterium pewności prawd objawionych. Racjonalizm religijny Locke’a. O stopniu prawdopodobieństwa przysługującym prawdom objawionym. Jaka wiedza religijna osiąga stopień pewności. Stosunek Locke’a do deizmu (deista czy chrześcijanin?)

Zakończenie	317
Przypisy	321
Indeks nazwisk	353

